“น้ำท่วมคือสงครามและประชาชนคือเหยื่อ” : มโนทัศน์ที่สะท้อนจากพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์ไทย [1]

‘FLOODS ARE WARS AND PEOPLE ARE VICTIMS’ : A CONCEPT REFLECTED IN THAI NEWSPAPER HEADLINES.

รัชนีย์ญา กลิ่นน้ำหอม / RATCHANEEYA KLINNAMHOM
ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
DEPARTMENT OF THAI & ORIENTAL LANGUAGES, FACULTY OF HUMANITIES, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY
รศ.พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ / ASSOC. PROF. PRIT SUPASETSIRI
วิทยาลัยนวัตกรรมเพื่อสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
COLLEGE OF SOCIAL COMMUNICATION INNOVATION, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษามโนทัศน์เรื่องน้ำที่สะท้อนจากพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากถ้อยคำอุปลักษณ์น้ำและน้ำท่วมที่สื่อหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยใช้ในพาดหัวข่าวเหตุการณ์น้ำท่วมตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive Linguistics) และอุปลักษณ์วิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Metaphor Analysis) ผลการวิเคราะห์พบว่าลักษณะของถ้อยคำอุปลักษณ์ในพาดหัวข่าวเหตุการณ์น้ำท่วมในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย สะท้อนมโนอุปลักษณ์ 4 มโนอุปลักษณ์ คือ [น้ำท่วม คือ สงคราม] [น้ำท่วม คือ การกระทำของมนุษย์] [น้ำท่วมคือการสำแดงอำนาจ] และ [น้ำท่วม คือ พิษของสิ่งอันตราย] จากการวิเคราะห์มโนอุปลักษณ์พบว่ามโนทัศน์น้ำท่วมคือการรุกรานน้ำคือผู้ทำร้าย และประชาชนคือผู้ถูกกระทำ มโนทัศน์เหล่านี้แสดงแนวคิดของสื่อหนังสือพิมพ์ 2 ประการ ได้แก่ น้ำท่วมเหมือสงครามซึ่งเป็นเรื่องเลวร้าย และธรรมชาติมีอำนาจเหนือมนุษย์ การเลือกแนวคิดและนำเสนอแนวคิดดังกล่าวอาจมีผลต่อผู้รับสาร กล่าวคือ ทำให้เกิดความกลัว ความเกลียดชัง และกระตุ้นให้ผู้รับสารติดตามข่าวสารอย่างใกล้ชิด ในอีกมิติหนึ่งหนังสือพิมพ์นำการรับรู้เกี่ยวกับสงครามและอำนาจของธรรมชาติที่ทุกคนในสังคมมีร่วมกันมาสร้างให้เป็นข่าว มีสีสันและกระตุ้นเร้าคนในสังคมที่อาจมีผลต่อประโยชน์ทางการตลาดของหนังสือพิมพ์

คำสำคัญ : น้ำท่วม มโนอุปลักษณ์ มโนทัศน์

Abstract

This research was a study of a concept of the 2012 flood and water reflected in Thai newspaper headlines according to Cognitive Linguistics and critical metaphor analysis theory. The results showed that the metaphors in the headlines of flooding news in Thai newspapers reflected four conceptual concepts of the flood: [FLOODS ARE WARS]; [FLOODS ARE HUMAN ACTIONS]; [FLOODS ARE AN EXPRESSION OF POWER]; and [FLOODS ARE TOXIC]. These conceptual metaphors reflected the idea that water was the culprit while people were victims. The presentation of the 2012 flood in the newspapers emphasized the idea that the flood was like a war which was so terrible, and human beings were overpowered by nature. The selection and the presentation of the idea resulted in public fear and hatred. In other words, newspapers used the public perception of wars and the power of nature to embellish the news in order to increase their market share.

Keywords : FloodConceptual Metaphor Concept

[1]บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “มโนทัศน์เรื่องน้ำที่สะท้อนจากพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์ไทย” ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากวิทยาลัยนวัตกรรมสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปี 2556

บทนำ

ช่วงระหว่างวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ถึง 16 มกราคม พ.ศ. 2555 เป็นช่วงระยะเวลาที่เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมประเทศไทยซึ่งหอจดหมายเหตุได้บันทึกไว้ว่าเป็นประวัติศาสตร์อุทกภัยของประเทศไทยครั้งร้ายแรงที่สุดครั้งหนึ่งของประเทศ[2] อุทกภัยครั้งนี้มีจังหวัดที่ถูกน้ำท่วมรวม 65 จังหวัดมี ผู้เสียชีวิต 815 คนและสูญหาย 3 คน[3] เหตุการณ์น้ำท่วมครั้งนี้สื่อมวลชนได้ติดตามสถานการณ์และรายงานข่าวอย่างต่อเนื่อง สื่อมวลชนทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์และสื่ออินเทอร์เน็ตต่างเสนอข่าวที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่กระตุ้นและสร้างกระแสให้ประชาชนส่วนใหญ่ตระหนกกังวลและเครียดกับสถานการณ์น้ำท่วม ดังเห็นจากการที่ประชาชนต่างพากันกักตุนอาหารและน้ำดื่มจนกระทั่งในบางพื้นที่ขาดแคลนอาหารและน้ำสะอาด ทั้งนี้สาเหตุของความวิตกกังวลในสถานการณ์ดังกล่าวของประชาชนอาจเนื่องมาจากการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ รวมถึงข้อมูลที่ประชาชนบางส่วนร่วมกันสร้างและแลกเปลี่ยนระหว่างกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การป้องกันน้ำท่วม การเตรียมตัวในการย้ายไปอยู่ที่พักชั่วคราว หรือการดำรงชีวิตในระหว่างน้ำท่วมตลอดจนการแลกเปลี่ยนความคิดความเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ น้ำท่วมในแง่มุมต่างๆ อย่างหลากหลายและกว้างขวาง กล่าวได้ว่าการรับและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารน้ำท่วมจากสื่อในช่องทางต่างๆ ส่งผลให้เกิดเป็นกระแสตื่นตระหนกกับน้ำท่วมของผู้คนในช่วงเวลาดังกล่าว

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อหลักสื่อหนึ่งที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์น้ำท่วมไปยังประชาชนในวงกว้าง เบื้องต้นผู้วิจัยพบว่าการใช้ภาษาลักษณะหนึ่งที่เด่นชัดในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารและรายงานเหตุการณ์น้ำท่วมของหนังสือพิมพ์ที่น่าสนใจคือการใช้ความเปรียบแบบอุปลักษณ์ เช่น “เผยภาพแผนที่น้ำล้อมกรุง จ่อถล่มเร็วๆ นี้” “สั่งอพยพประชาชน” “แตกแล้วนิคมอุตสาหกรรม” และ “รัฐบาลเตรียมรับมือ” หากพิจารณาการใช้ภาษาตามแนวคิดภาษาศาสตร์ปริชานซึ่งมีพื้นฐานความเชื่อว่าภาษาสัมพันธ์กับระบบวิธีคิดของผู้ใช้ภาษา โดยภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเป็นผลผลิตของความคิด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ภาษาที่ใช้เหล่านั้นเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นความคิดของผู้ใช้ภาษานั้นๆ ได้ และการใช้ภาษาเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์เป็นการใช้ภาษาลักษณะหนึ่งที่ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือกลวิธีหรือศิลปะในการตกแต่งถ้อยคำในการสื่อสารให้น่าสนใจหรือจับใจผู้รับสารเท่านั้น หากแต่ยังสะท้อนความคิด ความเชื่อ มุมมองหรือมโนทัศน์ที่ผู้ใช้ภาษามีต่อสิ่งที่กล่าวถึงนั้นๆ ด้วย จากตัวอย่างการใช้ภาษาข้างต้นจะพบว่าสื่อหนังสือพิมพ์ใช้คำต่างๆ เพื่อรายงานสถานการณ์น้ำท่วม ได้แก่ ล้อม จ่อ ถล่ม อพยพ แตก และ รับมือ ซึ่งเป็นการใช้ภาษาเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์ (metaphorical expressions) การใช้ถ้อยคำเหล่านี้สะท้อนให้เห็นภาพว่าน้ำเป็นเหมือนศัตรูผู้รุกราน และภาวะน้ำท่วมก็เปรียบเสมือนภาวะสงคราม นอกจากนี้การใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เปรียบเทียบเช่นนี้อาจให้ภาพหรือความเข้าใจที่ผู้รับสารอาจไม่ได้มอง หรือมีความเข้าใจเช่นนั้นมาก่อน แม้เหตุการณ์น้ำท่วมจะเกิดขึ้นได้ตามธรรมชาติในประเทศไทย แต่เราอาจไม่เคยมองน้ำเป็นศัตรูผู้รุกราน หรือ น้ำท่วมเป็นภาวะสงคราม หากแต่การนำเสนอข่าวของสื่อหนังสือพิมพ์นำเราไปสู่มุมมองต่อน้ำที่ต่างออกไป จึงอาจกล่าวได้ว่าสิ่งที่ส่งผ่านมากับการรายงานข่าวน้ำท่วมไม่ได้เป็นเพียงการรายงานเหตุการณ์หรือข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเท่านั้น แต่อาจจะแฝงมุมมองของสื่อที่มีต่อน้ำและเหตุการณ์น้ำท่วมพร้อมกับการรายงานข่าวน้ำท่วมอีกด้วย

หากพิจารณาตามแนวคิดของนักภาษาศาสตร์ปริชาน การนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนไม่ได้เป็นเพียงการรายงานเหตุการณ์หรือทำหน้าที่เป็นเพียงสื่อกลางระหว่างแหล่งข้อมูลข่าวสารกับประชาชนผู้รับสารเท่านั้น เพราะการเลือกแง่มุมบางแง่มุมมานำเสนอและการใช้ภาษาที่น่าสนใจของสื่อนั้นยังส่งผ่านความคิด ความเชื่อหรือมุมมองบางอย่างมาสู่ประชาชนด้วย ดังที่ กฤษดาวรรณ หงศ์ลดารมภ์ (2543) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนว่า

“...สื่อมวลชนอยู่ในสถานะที่ได้เปรียบในแง่ที่สามารถสื่อความคิด ความเชื่อให้คนหมู่มากได้ภายในเวลารวดเร็ว...ในกระบวนการเสนอข่าว อุดมการณ์เป็นสิ่งที่ถูกถ่ายทอด และภาษามีบทบาทสูงในการสื่ออุดมการณ์นี้ วาทกรรมสื่อจึงไม่ได้เป็นเพียงกระจกที่สะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นแต่ยังเป็นเครื่องมือของสื่อมวลชนในการสื่อความคิดความเชื่อบางอย่าง...

ความคิดความเชื่อของสื่อมวลชนจึงมีบทบาทสูงมากในการหล่อหลอมความคิดและชี้นำพฤติกรรมของคนในสังคม”

กล่าวได้ว่าการใช้ภาษาแบบอุปลักษณ์ไม่ได้เพียงทำให้ภาษาพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์น่าสนใจเท่านั้น หากแต่ยังเป็นสิ่งที่ถูกสร้างมาจากอุดมการณ์บางประการ ภาษาอุปลักษณ์อาจเปลี่ยนมุมมองของผู้รับข่าวสารได้ ดังที่ ชาร์เตอริส-แบล็ค (Charteris-Black, 2005: 20) ได้กล่าวว่า "Metaphors move us because they shift the way that we understand the world and influence our feelings about it....It offers a way of looking at the world that may differ from the way we normally look at it and, as a result, offers some fresh insight.

จากคำกล่าวของชาร์เตอริส-แบล็ค สรุปได้ว่าอุปลักษณ์สามารถทำให้เรามีมุมมองใหม่เพราะอุปลักษณ์เปลี่ยนวิถีของการมองโลกและมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของเรา อุปลักษณ์จะทำให้การมองโลกของเราต่างไปจากมุมมองที่เราเคยมีและทำให้เราเห็นโลกในมุมใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม นอกจากนี้เขายังได้เสนอแนวทางในการวิเคราะห์อุปลักษณ์เรียกว่าการศึกษาอุปลักษณ์วิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical

---

[2] อ้างอิง http://www.thairath.co.th/content/edu/208468 สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2555

[3] อ้างอิง http://disaster.go.th/dpm/flood/news/news_thai/EOCReport17JAN.pdf สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2555

Metaphor Analysis) เพื่อค้นหาคำตอบว่าอุปลักษณ์ที่ถูกนำมาใช้ในการสื่อสารหนึ่งๆ นั้นมีเจตนาและอุดมการณ์ใดอยู่เบื้องหลัง จึงน่าสนใจว่าหากนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการวิเคราะห์อุปลักษณ์ที่สื่อหนังสือพิมพ์ใช้จะพบการสะท้อนให้เห็นมุมมองที่สื่อมีต่อน้ำและเหตุการณ์น้ำท่วมในครั้งนี้ได้

เมื่อรวบรวมข้อมูลในเบื้องต้นผู้วิจัยพบว่าการใช้ภาษาโดยการเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์เป็นลักษณะเด่นลักษณะหนึ่งในการรายงานข่าวเหตุการณ์ การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชนผู้รับสาร ตลอดจนการแสดงความคิดความเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำท่วมของสื่อหนังสือพิมพ์ไทยนั้นมีความน่าสนใจทั้งในด้านการใช้ภาษาและการเสนอมุมมองความคิด ความเชื่อต่อผู้รับข่าวสาร ทั้งนี้หากศึกษาการใช้อุปลักษณ์ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชานและการศึกษาอุปลักษณ์วิเคราะห์เชิงวิพากษ์จะทำให้เข้าใจมุมมอง ความคิดและมโนทัศน์เกี่ยวกับน้ำและเหตุการณ์น้ำท่วมของสื่อมวลชนซึ่งอาจจะมีผลต่อมุมมองหรือความคิดของคนไทยที่มีต่อน้ำและเหตุการณ์น้ำท่วมต่างออกไปซึ่งมีข้อน่าสังเกตว่าคนไทยบางส่วนมีมุมมองต่อน้ำเปลี่ยนไปจากเดิมหลังจากเกิดเหตุการณ์น้ำท่วม ดังโฆษณาประชาสัมพันธ์ของการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) เป็นตัวอย่างของความพยายามที่จะปรับทัศนคติของสังคมที่เปลี่ยนไปหลังเหตุการณ์นี้

“น้ำเป็นเพื่อน เป็นที่พึ่ง เป็นความหวัง เป็นผู้หล่อเลี้ยงชีวิต เป็นวิถีทำกิน แต่วันนี้เรากลับมองน้ำเป็นผู้ทำลายชีวิตที่เปลี่ยนไป อาจทำให้ความรู้สึกที่มีต่อสายน้ำไม่เหมือนเดิม แต่เราเชื่อว่าเพียงเรียนรู้ ที่จะอยู่กับธรรมชาติอย่างเกื้อกูล สายน้ำที่เรารักและผูกพันจะกลับมาสวยงามเหมือนเดิมและอยู่กับเราอย่างยั่งยืน” [4]

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์น้ำและน้ำท่วมจากการรายงานข่าวเหตุการณ์น้ำท่วมที่เป็นข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันไทยและวิเคราะห์มโนทัศน์ที่ได้จากการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เหล่านั้นโดยใช้แนวคิดการศึกษาอุปลักษณ์ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชานและการวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงวิพากษ์เพื่อจะได้เข้าใจระบบวิธีคิดและมุมมองเกี่ยวกับน้ำและเหตุการณ์น้ำท่วมของสื่อหนังสือพิมพ์ไทยชัดเจนมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์น้ำและน้ำท่วมจากการรายงานข่าวเหตุการณ์น้ำท่วมที่เป็นข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยและวิเคราะห์มโนทัศน์ที่ได้จากการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เหล่านั้น

เครื่องมือวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้รวบรวมข้อมูลถ้อยคำอุปลักษณ์จากรายงานข่าวน้ำท่วมที่เป็นข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน จำนวน 4 ชื่อฉบับ ได้แก่ ข่าวสด คมชัดลึก เดลินิวส์ และไทยรัฐ ระหว่างวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 - 16 มกราคม พ.ศ. 2555

ในการรวบรวมข้อมูลถ้อยคำอุปลักษณ์ ผู้วิจัยพิจารณาว่าถ้อยคำใดเป็นอุปลักษณ์ตามนิยาม ดังนี้

ถ้อยคำอุปลักษณ์ คือ การเปรียบเทียบของสองสิ่งโดยสิ่งหนึ่งเรียกว่าแบบเปรียบ (source domain)
และอีกสิ่งหนึ่งเรียกว่าสิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain) ทั้งนี้สิ่งที่นำมาเปรียบกันต้องเป็นสิ่งที่อยู่ในวงความหมายต่างกันและสามารถเชื่อมโยงลักษณะบางประการ (ground) ร่วมกันได้

ตัวอย่างข้อมูล

“นครสวรรค์แตก น้ำโจมตี หนีตายโกลาหล เขตเศรษฐกิจในเมืองพินาศ กทม.ส่อจม –ตั้งศูนย์อพยพ 2.3 ล้านชีวิตเดือดร้อนสาหัส”

(ไทยรัฐ, 12/10/54)

จากตัวอย่าง น้ำโจมตี เป็นถ้อยคำอุปลักษณ์ที่เปรียบน้ำเป็นกองกำลังหรือกองทัพที่ทำร้ายพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ ถ้อยคำนี้มี “กองกำลังหรือกองทัพ”เป็น แบบเปรียบ และ “น้ำ” เป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ นอกจากนี้ ถ้อยคำอุปลักษณ์พิจารณาจากการใช้คำกริยา เช่น “แตก” “โจมตี” และ “พินาศ” ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการทำสงคราม ประกอบกับการใช้ความเปรียบว่าน้ำเป็นกองกำลังหรือกองทัพ ภาพของน้ำท่วมจึงเป็นเหมือนสภาวะสงครามที่มีการต่อสู้กันระหว่างน้ำและประชาชนในแต่ละพื้นที่

ในการนับความถี่ปรากฏของถ้อยคำอุปลักษณ์จะนับจากจำนวนคำที่ใช้ในถ้อยคำอุปลักษณ์โดยปรากฏหนึ่งครั้งนับเป็นหนึ่งและนับซ้ำ เนื่องจากความถี่ในการปรากฏใช้มากหรือน้อยจะเป็นข้อมูลสนับสนุนว่าผู้ใช้ภาษามีมุมมองต่อน้ำด้านต่างๆ แตกต่างกันอย่างไร

ตัวอย่างข้อมูล

“นครสวรรค์แตก น้ำโจมตี หนีตายโกลาหล เขตเศรษฐกิจในเมืองพินาศ กทม.ส่อจม –ตั้งศูนย์อพยพ 2.3 ล้านชีวิตเดือดร้อนสาหัส”

(ไทยรัฐ, 12/10/54)

จากตัวอย่างมีถ้อยคำอุปลักษณ์ 3 อุปลักษณ์ โดยนับจากคำ “แตก” “โจมตี” และ “พินาศ”

ในการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์และมุมมองที่สะท้อนจากถ้อยคำอุปลักษณ์โดยมีลำดับ ดังนี้

[4] ถอดความจากภาพยนตร์ของกลุ่ม ปตท “PTT TVC: Water, We Love” You http://www.youtube.com/watch v=7sg9cEfMIak สืบค้นเมือ 10 เมษายน 2556

(1) ขั้นจำแนกถ้อยคำอุปลักษณ์ ในขั้นนี้เป็นการจำแนกถ้อยคำอุปลักษณ์จากถ้อยคำชนิดอื่นที่ไม่ใช่อุปลักษณ์ โดยอาศัยนิยามที่ใช้ในงานวิจัยนี้

(2) ขั้นตีความอุปลักษณ์ เป็นการวิเคราะห์ว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบในขั้นที่ (2) นั้นสะท้อนมโนอุปลักษณ์หรือระบบวิธีคิดของผู้ใช้ภาษาอย่างไร โดยใช้แนวคิดของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์

(3) ขั้นอธิบายอุปลักษณ์ ในขั้นนี้เป็นการอธิบายว่าอุปลักษณ์นั้นๆ ที่นำมาใช้นั้นแสดงให้เห็นความคิด ความเชื่อใดที่อาจจะส่งผลต่อมุมมองของคนไทยที่เป็นผู้รับสารโดยใช้แนวคิดของชาร์เตอริส-แบล็ค (Chaterris-Black, 2005) และโกทลี (Goatly, 2007) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์

แนวคิดในการวิจัย

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาอุปลักษณ์ในพาดหัวข่าวเหตุการณ์น้ำท่วมในหนังสือพิมพ์รายวัน ผู้วิจัยจึงจะกล่าวถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้องการศึกษาอุปลักษณ์ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชานและอุปลักษณ์วิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (CMA) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยโดยสังเขป ดังนี้

การศึกษาอุปลักษณ์ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน

อุปลักษณ์เป็นการใช้ภาษาในการเปรียบเทียบที่มีความเกี่ยวข้องกับความหมาย มีผู้สนใจศึกษาอุปลักษณ์ ในหลายมุมมองอย่างกว้างขวาง ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556) กล่าวว่า “ผู้ที่สนใจเรื่องความหมายไม่ว่าจะเป็นนักปรัชญาภาษา นักวรรณคดี นักอรรถศาสตร์ นักวัจนปฏิบัติศาสตร์ หรือนักวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ต่างก็กล่าวถึงอุปลักษณ์ในแง่มุมต่างๆ” การศึกษาอุปลักษณ์เริ่มต้นจากแนวคิดอุปลักษณ์ตามแนวเดิม (Classical view) ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดของอริสโตเติลที่อธิบายว่าอุปลักษณ์เป็นลักษณะการใช้ภาษาที่พิเศษ เป็นการตกแต่งถ้อยคำให้สละสลวยซึ่งแตกต่างไปจากภาษาที่ผู้ใช้ภาษาทั่วไปใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

ความเข้าใจอุปลักษณ์ตามแนวคิดเดิมมีอิทธิพลต่อการศึกษาอุปลักษณ์ในงานวรรณกรรมและวรรณคดีโดยอุปลักษณ์เป็นโวหารภาพพจน์ (Figure of speech) ลักษณะหนึ่ง ผู้ใช้ภาษาส่วนใหญ่จึงมองว่าอุปลักษณ์เป็นกลวิธีทางวรรณศิลป์ที่สามารถตกแต่งถ้อยคำให้มีความสละสลวยไพเราะ และเป็นความสามารถพิเศษหรือพรสวรรค์ของกวี ดังคำกล่าวของอริสโตเติลซึ่งได้กล่าวว่าอุปลักษณ์เป็นที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของกวี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2539)

เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson,1980, 2003) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับอุปลักษณ์ที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นการขยายความเข้าใจเกี่ยวกับอุปลักษณ์ในลักษณะที่ต่างไปจากเดิม เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson,1980, 2003)ได้เสนอมุมมองเกี่ยวกับการศึกษาอุปลักษณ์ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน โดยกล่าวว่า อุปลักษณ์ไม่ได้มีอยู่เฉพาะในบทกวี หากแต่เป็นถ้อยคำที่เราใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันและที่สำคัญอุปลักษณ์เป็นผลผลิตของระบบวิธีคิดของเรา และกล่าวว่า “The essence of metaphor is understanding and experiencing one kind of thing in terms of another.” กล่าวคืออุปลักษณ์เป็นการทำความเข้าใจและเรียนรู้สิ่งหนึ่งที่มีความเป็นนามธรรมผ่านอีกสิ่งหนึ่งที่มีความเป็นรูปธรรมมากกว่า กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ อุปลักษณ์เป็นการเปรียบที่ผู้ใช้ภาษาจะเปรียบสิ่งที่เป็นนามธรรมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม เปรียบสิ่งที่อยู่ไกลตัวกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวมากกว่าและเปรียบสิ่งที่ไม่เคยมีประสบการณ์กับสิ่งที่เราคุ้นเคยหรือมีประสบการณ์มาก่อนเพื่อให้สามารถเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งไกลตัวและสิ่งที่ผู้ใช้ภาษาไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อนได้ชัดเจนขึ้น เลคอฟและจอห์นสันจำแนกอุปลักษณ์เป็น 2 ระดับ คือ

(1) อุปลักษณ์ในระดับถ้อยคำเรียกว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ (metaphorical expressions) หมายถึง ถ้อยคำที่เป็นการเปรียบเทียบซึ่งผู้ใช้ภาษาใช้สื่อสารกันทั่วไปในชีวิตประจำวัน

(2) อุปลักษณ์ในระดับมโนทัศน์เรียกว่ามโนอุปลักษณ์ (conceptual metaphor) หมายถึง ความคิดซึ่งมีลักษณะเป็นความเปรียบที่อยู่ในระบบการรับรู้หรือระบบปริชานของผู้ใช้ภาษา

อุปลักษณ์ทั้งสองระดับมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือโดยพื้นฐานมนุษย์มีระบบวิธีคิดที่เป็นแบบอุปลักษณ์ เมื่อเรามีระบบวิธีคิดเช่นนี้ การคิด การมองโลกและการแสดงออกในชีวิตประจำวันของเราซึ่งรวมถึงการใช้ภาษาในการสื่อสารด้วยนั้นจึงมีลักษณะเป็นการเปรียบแบบอุปลักษณ์ด้วย ดังนั้นถ้อยคำอุปลักษณ์ที่เราใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันจึงนับเป็นหลักฐานสำคัญที่สามารถสะท้อนระบบวิธีคิดหรือมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษา

กล่าวโดยสรุป การวิเคราะห์อุปลักษณ์ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชานของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 2003) แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของการใช้ภาษากับระบบปริชานของมนุษย์ กล่าวคือการใช้ภาษาเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์เป็นสิ่งที่ได้มาจากระบบปริชานของมนุษย์ มนุษย์มีความคิดเป็นระบบและเชื่อมโยงกัน เรียนรู้สิ่งที่อยู่ไกลตัวจากการนำมาเปรียบกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ไม่คุ้นเคยโดยนำมาเปรียบกับสิ่งที่คุ้นเคยมาก่อน และเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรมผ่านการนำมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมมากกว่าภาษาเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นระบบปริชานของมนุษย์เหล่านั้น การศึกษาอุปลักษณ์ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชานของเลคอฟและจอห์นสันได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางและมีผู้สนใจนำไปขยายการศึกษาที่เชื่อมโยงกับศาสตร์อื่นเพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ดี อุปลักษณ์เป็นการใช้ภาษาในการสื่อสารรูปแบบหนึ่ง เมื่อนำมาอธิบายในมุมมองของการใช้ภาษาก็มีผู้ตั้งประเด็นคำถามว่าทำไมผู้ใช้ภาษาเลือกใช้อุปลักษณ์ในการสื่อสาร นอกจากนี้ในการสื่อสารหนึ่งๆ ผู้ใช้ภาษาสามารถใช้อุปลักษณ์หลายอุปลักษณ์ได้ แต่ผู้ใช้ภาษาจะเลือกบางอุปลักษณ์เท่านั้น เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น การเลือกใช้บางอุปลักษณ์และไม่ใช้บางอุปลักษณ์นั้นมีแนวคิดใดอยู่เบื้องหลัง

การวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงวิพากษ์ (Critical Metaphor Analysis-CMA)

แม้การศึกษาอุปลักษณ์ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชานตามแนวคิดของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) จะทำให้เข้าใจระบบความคิดที่ผู้ใช้ภาษามีต่อสิ่งต่างๆ ได้แต่อาจยังไม่เพียงพอที่จะอธิบายว่าทำไมผู้ใช้ภาษาเลือกใช้อุปลักษณ์และเหตุใดจึงเลือกบางอุปลักษณ์แต่ไม่เลือกบางอุปลักษณ์มาใช้เพราะนอกจากอุปลักษณ์จะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับระบบวิธีคิดของผู้ใช้ภาษาแล้ว อุปลักษณ์ยังเป็นการใช้ภาษาที่มีพลังสามารถโน้มน้าว ทำให้ผู้รับสารคล้อยตามด้วยและอาจเปลี่ยนมุมมองหรือทัศนะต่อสิ่งที่เปรียบได้ ดังนั้นการใช้ อุปลักษณ์จึงน่าจะมีความคิดบางอย่างอยู่เบื้องหลัง

ชาร์เตอริส-แบล็ค (Charteris-Black, 2004) เสนอการศึกษาอุปลักษณ์ร่วมกับแนวคิดทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรมวิเคราะห์โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่าอุปลักษณ์เป็นกลวิธีทางภาษาที่สำคัญกลวิธีหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารมีความคิดและความเชื่อตามที่ผู้ส่งสารต้องการได้ และกล่าวว่าอุปลักษณ์เปลี่ยนแนวทางหรือมุมมองในการมองโลกและมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของเราต่อสิ่งที่อุปลักษณ์นั้นๆ กล่าวถึง "Metaphors move us because they shift the way that we understand the world and influence our feelings about it." (Chaterris-Black, 2005: 14)

การเลือกใช้อุปลักษณ์ของผู้ใช้ภาษาเป็นการใช้โดยมีวัตถุประสงค์และมีความคิดบางประการที่ผลักดันให้ใช้อุปลักษณ์นั้น การศึกษาอุปลักษณ์ตามการวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงวิพากษ์จึงมุ่งศึกษาเจตนาและอุดมการณ์ที่อยู่เบื้องหลังการใช้ภาษา ดังที่ชาร์เตอริส-แบล็ค (Charteris-Black, 2004) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงวิพากษ์ว่า “Critical metaphor analysis is an approach to the analysis of metaphors that aims to identify the intentions and ideologies underlying language use.”

แนวทางการวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงวิพากษ์ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นเพราะสามารถอธิบายเหตุผลของการใช้ภาษาที่อยู่ในปริบทของการสื่อสาร ช่วยอธิบายว่าผู้ใช้ภาษาเลือกใช้อุปลักษณ์ด้วยเหตุผลใดในขณะเดียวกันก็ได้ทำให้เข้าใจว่าผู้ใช้อุปลักษณ์นั้นมีอุดมการณ์และต้องการสื่ออุดมการณ์นั้นไปยังผู้รับสารอย่างไรด้วย การ์เซีย (Garcia, 2008) กล่าวถึงแนวคิดของชาร์เตอริส-แบล็คว่าเป็นการศึกษาอุปลักษณ์ขั้นสูงซึ่งประสานวิธีการศึกษาอุปลักษณ์ ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชานและวัจนปฏิบัติศาสตร์ในปริบทของการใช้ภาษาจริง “CMA advances metaphor studies, since it serves as a research tool for the cognitive and pragmatic analysis of metaphors in real contextualized discourse.”

นอกจากชาร์เตอริส-แบล็คแล้ว โกทลี (Goatly, 2007: 3) ยังเป็นอีกผู้หนึ่งที่สนใจศึกษาอุปลักษณ์ตามแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์ เขากล่าวโดยอ้างคำกล่าวของบัคตินว่าอุปลักษณ์เป็นกลไกหนึ่งของอุดมการณ์ซึ่งจะทำให้เกิดผลที่เกิดจากอุดมการณ์นั้น “Baktin regards metaphor as a cognitive mechanism of ideology, which will produce ideological effects” และได้เสนอแนวคิดในการวิเคราะห์อุปลักษณ์โดยผสานแนวคิดในการวิเคราะห์อุปลักษณ์ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive Linguistics) กับแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) โดยกล่าวว่า

“-- that language is not some transparent medium through which we think, but that it shapes our thoughts and practices. So the conventional metaphors in the discourses of race, sex, politics, defense, economics, environment, and so on, tend to determine our ways of thinking/consciousness and acting/practice in these social spheres.” (Goatly, 2007: 4)

จากคำกล่าวของโกทลีสรุปได้ว่าภาษาไม่ได้เป็นเพียงสิ่งที่ส่งผ่านความคิดของผู้ใช้ภาษา หากแต่ยังเป็นกรอบของความคิดและการกระทำของผู้ใช้ภาษาด้วย การใช้อุปลักษณ์ในวาทกรรมต่างๆ อย่าง เชื้อชาติ เพศ การเมือง การตอบโต้ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และอื่นๆ นั้นต่างก็มีส่วนชี้นำแนวความคิดหรือการรับรู้และการแสดงออกหรือพฤติกรรมของผู้ใช้ภาษาในสังคมด้วย

อุปลักษณ์ในหนังสือพิมพ์ไทย

การศึกษาอุปลักษณ์ตามแนวคิดภาษาศาสตร์ปริชานของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางและมีผู้นำไปเป็นแนวทางในการศึกษาอุปลักษณ์ทั้งในภาษาไทยและภาษาต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ในภาษาไทยการศึกษาอุปลักษณ์ในหนังสือพิมพ์ไทยสามารถจำแนกได้เป็น 2 แนวทางกว้างๆ คือ การศึกษาอุปลักษณ์ตามแนวคิดภาษาศาสตร์ปริชานโดยมุ่งวิเคราะห์ระบบวิธีคิดของผู้ใช้ภาษาต่างๆ ซึ่งสะท้อนจากถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ผู้ใช้ภาษาเลือกใช้ เช่น งานวิจัยของกนกกาญจน์ วรสีหะ (2555) ดีเลิศ ศิริวารินทร์ (2550) อุษา พฤฒิชัยวิบูลย์ (2544) จิตติมา จารยะพันธุ์ (2539) และอีกแนวทางหนึ่งคือการศึกษาอุปลักษณ์ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชานร่วมกับการวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงวิพากษ์ แม้ที่ผ่านมางานวิจัยในภาษาไทยที่ศึกษาตามแนวทางดังกล่าวนี้ยังมีไม่มากนักแต่งานวิจัยที่ศึกษาอุปลักษณ์ตามแนวทางนี้ก็มีความน่าสนใจเพราะเสนอมุมมองและอุดมการณ์บางอย่างที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังการใช้อุปลักษณ์เหล่านั้น เช่น งานวิจัยของมุจลินท์ สุดเจริญ (2552) และ กฤษดาวรรณ หงศ์ลดารมภ์และโสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ (2549) นอกจากนี้ยังพบว่ามีงานวิจัยทางวาทกรรมวิเคราะห์ที่เสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับอุปลักษณ์ว่าเป็นกลวิธีสำคัญกลวิธีหนึ่งในการสร้างและเสนออุดมการณ์บางประการในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย เช่น งานวิจัยของกาญจนา เจริญเกียรติบวร (2543) นิติพงศ์ พิเชฐพันธุ์ (2553) เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เห็นแนวทางในการนำแนวคิดไปใช้ในการวิเคราะห์อุปลักษณ์ที่สะท้อนระบบวิธีคิดและศึกษาอุปลักษณ์ในฐานะที่เป็นกลวิธีทางภาษาของผู้ส่งสารที่ใช้ในการโน้มน้าวใจหรือทำให้เกิดอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อ หรือมุมมองที่มีต่อสิ่งต่างๆ ของผู้รับสารตามที่ผู้ส่งสารต้องการ ดังที่ มุจลินท์ สุดเจริญ (2552 อ้างถึงใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556) ได้ศึกษามโนทัศน์แรงงานต่างด้าวในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ผลการศึกษาพบว่าแรงงานต่างด้าวถูกเปรียบเป็นสินค้า กลไก เครื่องจักร หรือสัตว์ และ

สะท้อนมโนทัศน์จากการเปรียบเหล่านี้ว่าแรงงานต่างด้าวคือ “ภัยคุกคาม” และ “ภาระ” ของสังคมไทย มโนทัศน์ที่มีต่อแรงงานต่างด้าวว่าเป็น “ภัยคุกคาม” และ “ภาระ” นั้นส่งผลให้คนไทยบางส่วนมีอคติ รังเกียจ และดูถูกเหยียดหยามคนกลุ่มนี้ และการเลือกใช้อุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนทัศน์เช่นนี้ของสื่อมาจากแนวคิดเรื่องทุนนิยมและแนวคิดเรื่องความมั่นคงของชาติของสื่อหนังสือพิมพ์

นอกจากนี้ในงานวิจัยของกฤษดาวรรณ หงศ์ลดารมภ์และโสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ (2549) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์จากการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ในภาคใต้จากข่าวหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์มติชน ผลของการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่าการรายงานข่าวเหตุการณ์ภาคใต้มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมุมมองของสื่อมวลชนว่า [ปัญหา คือ ไฟ] และการเลือกนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเป็น “การแต่งแต้มความจริงให้เป็นไปตามวาระของผู้มองเสมอ” (กฤษดาวรรณ หงศ์ลดารมภ์และโสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์, 2549: 130)

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่างานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์มักพบว่าอุปลักษณ์เป็นกลวิธีทางภาษาหนึ่งที่สามารถนำเสนอมุมมองความคิดหรืออุดมการณ์ได้ ดังที่นิติพงศ์ พิเชฐพันธุ์ (2553) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์จากกรณีเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน ผลการศึกษาพบว่า อุปลักษณ์เป็นกลวิธีทางภาษาหนึ่งที่นำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับไทยและเขมร ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ใช้สะท้อนมโนทัศน์ว่า [การดำเนินการทางการทูต คือ การต่อสู้ในสงคราม] นิติพงศ์ พิเชฐพันธ์กล่าวว่า “การดำเนินการทางการทูตระหว่างฝ่ายไทยและเขมรเป็นเรื่องการต่อสู้ในสงครามที่มุ่งเอาชนะกันเพื่อให้ได้รับชัยชนะคือการสมประโยชน์ฝ่ายตน จึงสรุปเป็นความคิดได้ว่าไทยและเขมรเป็นศัตรูกัน” (นิติพงศ์ พิเชฐพันธุ์, 2553: 70)

จากการทบทวนงานวิจัยในเบื้องต้นนั้นพบว่าอุปลักษณ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า อุปลักษณ์เป็นกลวิธีทางภาษาหนึ่งที่สะท้อนระบบวิธีคิดแล้วยังสะท้อนอุดมการณ์ที่สื่อหนังสือพิมพ์ยึดถือและชี้นำให้คนในสังคมเชื่อถือและคล้อยตาม ดังนั้นการวิเคราะห์อุปลักษณ์ที่สื่อมวลชนใช้จะทำให้ทราบความคิด ความเชื่อที่อยู่เบื้องหลังการใช้ถ้อยคำเหล่านั้นซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจและพิจารณาสารที่ได้รับจากสื่อได้

ผลการศึกษา

จากการศึกษาอุปลักษณ์ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเด็น คือ (1) อุปลักษณ์ในพาดหัวข่าวเหตุการณ์น้ำท่วมของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย และ (2) มโนทัศน์เกี่ยวกับน้ำและน้ำท่วมของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย โดยในบทความนี้จะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับ

ผลจากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ในพาดหัวข่าวเหตุการณ์น้ำท่วมของหนังสือพิมพ์รายวันสะท้อนมโนอุปลักษณ์ 4 มโนอุปลักษณ์ ได้แก่ มโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ สงคราม] [น้ำท่วม คือ การกระทำของมนุษย์] [น้ำท่วมคือการสำแดงอำนาจ] และ[น้ำท่วม คือ พิษของสิ่งอันตราย] ถ้อยคำที่ปรากฏใช้ในมโนอุปลักษณ์

1.1 มโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ สงคราม]

มโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ สงคราม] เป็นการนำถ้อยคำที่อยู่ในวงความหมายของสงครามมากล่าวถึงเหตุการณ์น้ำท่วมโดยมี “สงคราม” เป็นแบบเปรียบ (source domain) และมี “น้ำท่วม” เป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain) เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจมโนทัศน์เกี่ยวกับ “น้ำท่วม” ผ่าน “สงคราม” มโนอุปลักษณ์นี้อธิบายเหตุการณ์น้ำท่วมผ่านมุมมองความคิดของการทำสงคราม โดยมีน้ำเป็นทหารหรือกองทัพ การไหลของน้ำเป็นการรบ การจู่โจมและการโจมตีพื้นที่ต่างๆ เป็นด่านหรือค่ายทหาร และการบริหารจัดการน้ำเป็นการปกป้องหรือตั้งรับการโจมตีของฝ่ายตรงข้าม ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนอุปลักษณ์นี้มีจำนวนทั้งสิ้น 348 อุปลักษณ์ มโนอุปลักษณ์นี้สามารถแสดงลักษณะคู่สัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบและสิ่งที่ถูกเปรียบ ได้ดังนี้

แบบเปรียบ (source domain)	**สิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain)**
[สงคราม]	[น้ำท่วม]
ทหาร/กองทัพ	น้ำ
ยุทธวิธีในการรบ	การไหลบ่าของน้ำ
สมรภูมิรบ	พื้นที่ถูกน้ำท่วม
การต่อสู้/รับมือ	การป้องกันพื้นที่
ผลของสงคราม	สภาพความเสียหายของพื้นที่

ตัวอย่าง 1

ทัพน้ำดาหน้าจมห้าแยกลาดพร้าว
(คมชัดลึก,5/12/54)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์ปรากฏแบบเปรียบ (source domain) คือ ทัพ และปรากฏสิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain) คือ น้ำ และมีการใช้คำว่า ดาหน้า ซึ่งหมายถึงการเดินเรียงหน้ากระดานเข้าไป หากพิจารณาจากปริบทจะเห็นว่าเปรียบน้ำที่ไหลเข้าไปในพื้นที่ห้าแยกลาดพร้าวพร้อมๆ กันในแนวกว้างซึ่งเปรียบเหมือนการเดินเรียงหน้ากระดานเข้าไปต่อสู้ในการรบหรือสงครามของกองทัพ

ตัวอย่าง 2

น้ำป่า**จู่โจม** ชัยภูมิสั่งปิด 7 โรงเรียน
(คมชัดลึก, 26/8/54)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์ที่มีน้ำป่าเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ (Target domain) ในที่นี้มีการใช้คำ จู่โจม ซึ่งเป็นคำที่ใช้กล่าวถึงยุทธวิธีของทหารหรือกองทัพในการรบจึงเป็นคำที่อยู่ในวงความหมายของสงคราม เมื่อนำคำ จู่โจม มาใช้ในการอธิบายการไหลเข้าท่วมพื้นที่ต่างๆ ของน้ำป่า จึงเป็นอุปลักษณ์ที่มีทหารหรือกองทัพเป็นแบบเปรียบ (Source domain) การเปรียบนี้ทำให้เกิดภาพการไหลของน้ำป่าที่รวดเร็วโดยประชาชนที่อยู่ในพื้นที่รับน้ำไม่ทันได้ระวังตัวได้ชัดเจนขึ้น

ตัวอย่าง 3

ทะลัก กทม. แนวป้องกันพังราบน้ำทะลุ **ด่าน**ปทุมฯ-นนท์ ท่วมหลายสิบจุด (คมชัดลึก, 12/10/54)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์เปรียบน้ำเป็นกองทัพและใช้คำ ด่าน ซึ่งหมายถึงพื้นที่ที่น้ำไหลเข้าท่วม จังหวัดปทุมธานีและนนทบุรีจึงเปรียบได้กับเป็นสมรภูมิของการรบที่เป็นเมืองหน้าด่านที่อยู่ด่านนอกของกรุงเทพฯ การเปรียบนี้ทำให้เห็นภาพว่าพื้นที่ต่างๆเป็นเหมือนสถานที่ในการต่อสู้ระหว่างกองทัพน้ำกับจังหวัดหรือเมืองต่างๆ

ตัวอย่าง 4

ต้านไม่อยู่สายไหม-ดอนเมือง สั่งเก็บของขึ้นที่สูง ขอทราย 1.2 ล.ใบสู้ (คมชัดลึก, 19/10/54)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์ใช้คำ **ต้าน** และ **สู้** เพื่ออธิบายการป้องกันพื้นที่ต่างๆเพื่อไม่ให้น้ำท่วม ถ้อยคำอุปลักษณ์นี้เปรียบการป้องกันไม่ให้เกิดน้ำท่วมกับการต่อสู้ การใช้ความเปรียบนี้ทำให้เข้าใจการป้องกันว่าเป็นการต่อสู้แบบตั้งรับโดยการต้านทานและพื้นที่ต่างๆ เป็นผู้ถูกกระทำจากน้ำซึ่งเป็นเหมือนฝ่ายรุกรานได้ชัดเจนขึ้น

ตัวอย่าง 5

เตือนภัยระดับสูงสุด**พ่าย**ศึกน้ำ เผ่นหนีตายทิ้งกทม. (เดลินิวส์, 29/10/54)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์เปรียบการต่อสู้กับน้ำเป็นเหมือนศึกหรือสงคราม หากพิจารณาจากปริบทและการใช้คำ **พ่าย** สามารถตีความได้ว่ากรุงเทพฯ เป็นสมรภูมิรบที่มีการต่อสู้กับน้ำและพ่ายแพ้ ในที่นี้หมายถึงถูกน้ำท่วมถึงและจำเป็นต้องเร่งอพยพประชาชนออกจากพื้นที่กรุงเทพฯ

มโนอุปลักษณ์ **[น้ำท่วม คือ สงคราม]** เป็นมุมมองที่สะท้อนจากถ้อยคำอุปลักษณ์ที่เปรียบน้ำเป็นเหมือนทหารหรือกองทัพที่อยู่ในสมรภูมิรบหรือสงคราม การไหลของน้ำคือยุทธวิธีในการรบ พื้นที่ถูกน้ำท่วมคือสมรภูมิรบ การป้องกันพื้นที่คือการต่อสู้และรับมือ ผลของสงครามคือการถูกน้ำท่วมของพื้นที่ต่างๆ และสภาพความเสียหายของพื้นที่คือสภาพหลังการสู้รบ มโนอุปลักษณ์นี้ทำให้เข้าใจมุมมองของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อน้ำท่วมว่ามีความรุนแรงเหมือนสงครามและน้ำคือผู้รุกรานและก่อสงครามทำให้บ้านเมืองต้องสูญเสีย ถูกทำลายและเสียหายจากการทำศึกหรือสงคราม

1.2 มโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ การกระทำของมนุษย์]

มโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ การกระทำของมนุษย์] เป็นการนำถ้อยคำที่อยู่ในวงความหมายของพฤติกรรมและการกระทำของมนุษย์มากล่าวถึงเหตุการณ์น้ำท่วมโดยมี “การกระทำของมนุษย์” เป็นแบบเปรียบ (source domain) และมี “น้ำท่วม” เป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain) มโนอุปลักษณ์นี้สะท้อนมุมมองเกี่ยวกับ “น้ำท่วม” ผ่าน “การกระทำของมนุษย์” โดยมีน้ำเป็นมนุษย์ การไหลของน้ำเป็นการกระทำที่รุนแรงของมนุษย์ ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากน้ำท่วมคือผู้ที่ถูกมนุษย์กระทำ ผลจาการถูกน้ำท่วมคือผลจากการกระทำของมนุษย์ ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนอุปลักษณ์นี้มีจำนวนทั้งสิ้น 209 อุปลักษณ์ สามารถแสดงลักษณะคู่สัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบและสิ่งที่ถูกเปรียบได้ดังนี้

แบบเปรียบ (source domain)	**สิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain)**
[การกระทำของมนุษย์]	[น้ำท่วม]
มนุษย์	น้ำ
พฤติกรรม/การกระทำ	การไหลบ่าของน้ำ
ผู้รับผลการกระทำ	ประชาชน/พื้นที่ถูกน้ำท่วม
ผลที่ได้รับจากการระทำ	ผลที่เกิดจากการถูกน้ำท่วม

ตัวอย่าง 6

เนสาด**<u>อ่อนแรง</u>** เหนือ-อีสานไม่พ้นวิกฤติ (คมชัดลึก, 3/10/54)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์ไม่ปรากฏแบบเปรียบหากพิจารณาจากปริบทจะพบว่ามีการใช้คำ อ่อนแรง ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของการอธิบายลักษณะของมนุษย์ เมื่อนำมากล่าวถึงพายุจึงเป็นการเปรียบเทียบพายุกับมนุษย์ ถ้อยคำอุปลักษณ์นี้จึงมีพายุเนสาดเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain) และมนุษย์เป็นแบบเปรียบ(source domain) การเปรียบนี้ช่วยทำให้เข้าใจระดับความรุนแรงของพายุเนสาดว่าไม่ได้มีกำลังหรือแรงเต็มที่ เปรียบได้กับคนที่อ่อนแรงไม่สามารถจะทำอันตรายหรือสร้างความเสียหายให้กับสิ่งอื่นๆ ได้

ตัวอย่าง 7

น้ำ**<u>คร่า</u>**สองเด็กน้อยร้อยเอ็ด คน-หมาจมดับ (ไทยรัฐ, 7/9/54)

จากตัวอย่างมีการใช้คำ **<u>คร่า</u>** ซึ่งหมายถึงฉุดลากไปอย่างไม่ปรานี (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, 2556: 232) อาการฉุดลากไปเป็นการกระทำของมนุษย์ หากพิจารณาในปริบทนี้จึงเป็นการใช้คำที่อยู่ในวงความหมายของพฤติกรรมหรือการกระทำของมนุษย์มาใช้เปรียบเทียบกับการไหล่บ่าเข้าท่วมพื้นที่ของน้ำ ถ้อยคำอุปลักษณ์นี้จึงมีการไหลบ่าของน้ำเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain) และ พฤติกรรมหรือการกระทำของมนุษย์เป็นแบบเปรียบ (source domain) การเปรียบนี้ทำให้เข้าใจผลที่เกิดจากน้ำท่วมว่ารุนแรงและโหดร้ายเหมือนมนุษย์ที่กระทำรุนแรงและไม่มีความเมตตาปรานีต่อผู้อื่น

ตัวอย่าง 8

ดับ 82 ศพ **<u>เหยื่อ</u>**น้ำคลั่ง อุตุฯเตือนฝนตกหนักซ้ำ (เดลินิวส์, 14/9/54)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์ ใช้คำว่า **เหยื่อ** ซึ่งมีความหมายว่าตัวรับเคราะห์ เช่น เหยื่อกระสุน (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, 2556: 1348) หากพิจารณาจากปริบทเหยื่อในที่นี่หมายถึงประชาชนผู้ได้รับจากการกระทำของน้ำซึ่งเปรียบได้กับการกระทำของคนที่คลั่ง เสียสติไม่สามารถควบคุมตัวเองได้และไม่เกรงกลัวผู้ใด ประชาชนจึงเป็นผู้รับผลของการกระทำโดยมีน้ำเป็นผู้กระทำ

ตัวอย่าง 9

กรุงเก่า**ระทม**-พายุจ่อถล่มอีก (เดลินิวส์,14/10/54)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์เปรียบพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นเหมือนประชาชน และหากพิจารณาจากปริบทที่ใช้คำ ระทม ร่วมด้วยนั้น ทำให้เข้าใจสภาพหรือสถานการณ์ของพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ถูกน้ำท่วมว่าเป็นเหมือนคนที่ได้รับความทุกข์ ความเจ็บช้ำระกำใจจากสถานการณ์น้ำท่วมครั้งนี้

มโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ การกระทำของมนุษย์] สะท้อนมุมมองที่มีต่อน้ำท่วมว่าเป็นเหมือนการกระทำที่รุนแรงและทำร้ายผู้อื่นของมนุษย์ น้ำจึงเปรียบเป็นมนุษย์ การไหลบ่าของน้ำคือพฤติกรรม/การกระทำของมนุษย์ ประชาชน/พื้นที่ถูกน้ำท่วมคือ เหยื่อผู้ต้องรับผลการกระทำ และผลที่เกิดจากการถูกน้ำท่วมคือผลที่ได้รับจากการกระทำนั้นๆ การเปรียบน้ำ พายุและฝนเป็นเหมือนมนุษย์มีลักษณะที่เชื่อมโยงกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่ไม่ปกติหรือโหดร้ายรุนแรง การเลือกลักษณะนี้มาใช้เปรียบกับน้ำช่วยทำให้เข้าใจมุมมองต่อน้ำว่าเป็นเหมือนผู้ที่มุ่งทำลาย รุนแรง อย่างไรก็ดีแม้การเปรียบน้ำกับมนุษย์ในหัวข้อนี้จะมีความใกล้เคียงกับการเปรียบน้ำกับทหารหรือกองทัพเพราะเป็นมนุษย์เช่นเดียวกัน หากแต่เป็นการเลือกนำลักษณะเด่นมาใช้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ต่างกัน กล่าวคือการเปรียบกับทหารทำให้เข้าใจเรื่องกำลังในการเข้าท่วมและปริมาณของน้ำ ในขณะที่การเปรียบกับมนุษย์ที่คร่าและคลั่งเป็นการมุ่งให้ภาพของการทำลายทำร้ายอย่างโหดร้ายของน้ำที่กระทำต่อมนุษย์

1.3 มโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วมคือการสำแดงอำนาจ]

มโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ การสำแดงอำนาจ] เป็นการนำถ้อยคำที่อยู่ในวงความหมายของสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติมากล่าวถึงเหตุการณ์น้ำท่วมโดยมี “การสำแดงอำนาจของสิ่งเหนือธรรมชาติ” เป็นแบบเปรียบ (source domain) และมี “น้ำท่วม” เป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain) มโนอุปลักษณ์นี้สะท้อนมุมมองเกี่ยวกับ “น้ำท่วม” ผ่าน “การแสดงอำนาจ” โดยมีน้ำเป็นผู้มีอำนาจเหนือธรรมชาติ การท่วมของน้ำเป็นการสำแดงอำนาจของผู้มีอำนาจเหนือธรรมชาติ การสูญเสียจากน้ำท่วมคือการยอมรับอำนาจของมนุษย์ ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนอุปลักษณ์นี้มีจำนวนทั้งสิ้น 52 อุปลักษณ์ สามารถแสดงลักษณะคู่สัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบและสิ่งที่ถูกเปรียบ ได้ดังนี้

แบบเปรียบ (source domain)	**สิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain)**
[การสำแดงอำนาจ]	[น้ำท่วม]
ผู้มีอำนาจเหนือธรรมชาติ	น้ำ
การยอมรับอำนาจ	การสูญเสีย

ตัวอย่าง 10

นกเตน**แผลงฤทธิ์** ถล่มหนักเหนือ-อีสานอ่วม (ไทยรัฐ, 1/8/54)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์ ใช้คำ **แผลงฤทธิ์** ซึ่งเป็นคำที่อยู่ในวงความหมายของการกล่าวถึงสิ่งมีอำนาจเหนือธรรมชาติ เมื่อนำมากล่าวถึงพายุนกเตนจึงเป็นการเปรียบเทียบพายุกับสิ่งมีอำนาจเหนือธรรมชาติซึ่งอยู่ต่างวงความหมายกัน ถ้อยคำอุปลักษณ์นี้จึงมี พายุนกเตนเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain) และมีสิ่งมีอำนาจเหนือธรรมชาติเป็นแบบเปรียบ(source domain) โดยนำลักษณะของการมีฤทธิ์และการแสดงหรือแผลงฤทธิ์นั้นมาเป็นลักษณะร่วม การเปรียบนี้ทำให้เข้าใจความรุนแรงของพายุว่าเป็นเหมือนการสำแดงหรือแผลงฤทธิ์ของสิ่งมีอำนาจเหนือธรรมชาติที่มีเหนือมนุษย์

ตัวอย่าง 11

เหนือฝนถล่มซ้ำ- ปากน้ำโพ **เซ่น**อีก 3 ศพ (ข่าวสด, 23/9/54)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์ นำคำ **เซ่น** หมายถึง เอาอาหารเป็นต้นไปไหว้หรือสังเวยผีหรือเจ้า (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, 2556: 405) เมื่อนำมาใช้กล่าวถึงการเสียชีวิตของประชาชนจากเหตุการณ์ น้ำจึงเปรียบประชาชนว่าเป็นของไหว้สิ่งมีอำนาจเหนือธรรมชาติ และน้ำเป็นสิ่งมีอำนาจเหนือธรรมชาติ ถ้อยคำอุปลักษณ์นี้จึงมีน้ำเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain) และสิ่งมีอำนาจเหนือธรรมชาติเป็นแบบเปรียบ(source domain) การเปรียบนี้ทำให้เข้าใจว่าน้ำเป็นสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์และการเซ่นก็เป็นการแสดงว่ามนุษย์ยอมรับอำนาจของน้ำที่มีเหนือกว่านั้นด้วย

มโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ การสำแดงอำนาจ] สะท้อนมุมมองต่อเหตุการณ์น้ำท่วมว่าเป็นเหตุการณ์เหนือการควบคุมของมนุษย์ น้ำเป็นสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติและเหนือมนุษย์ น้ำท่วมคือการแสดงอำนาจของสิ่งที่มีอำนาจนั้น โดยมนุษย์ต้องยอมรับและต้องเซ่นไหว้หรือสังเวย อย่างไรก็ดีมโนอุปลักษณ์นี้ยังสะท้อนมุมมองว่าผู้มีอำนาจเหนือธรรมชาตินั้นเป็นผู้มีอำนาจที่ให้โทษมากกว่าให้คุณ การท่วมของน้ำที่สร้างความเสียหายและสูญเสียแก่ชีวิตนั้นคือการสำแดงอำนาจเหนือที่มีเหนือมนุษย์และมนุษย์ต้องยอมรับ

1.4 มโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ พิษของสิ่งอันตราย]

มโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ พิษของสิ่งอันตราย] เป็นการนำถ้อยคำที่อยู่ในวงความหมายของสิ่งที่มีอันตรายหรือมีพิษมากล่าวถึงเหตุการณ์น้ำท่วมโดยมี “สิ่งที่มีพิษ” เป็นแบบเปรียบ (source domain) และมี “น้ำ” เป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain) มโนอุปลักษณ์นี้สะท้อนมุมมองเกี่ยวกับ “น้ำท่วม” ผ่าน “พิษของสิ่งที่มีอันตราย” โดยมีน้ำเป็นสิ่งที่มีอันตราย การท่วมของน้ำเป็นการปล่อยพิษของสิ่งอันตรายนั้น การสูญเสียจากน้ำท่วมคือการได้รับพิษของสิ่งอันตราย ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนอุปลักษณ์นี้มีจำนวนทั้งสิ้น 10 อุปลักษณ์ สามารถแสดงลักษณะคู่สัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบและสิ่งที่ถูกเปรียบ ได้ดังนี้

แบบเปรียบ (source domain)	**สิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain)**
[พิษของสิ่งอันตราย]	[น้ำท่วม]
สิ่งที่มีอันตราย	น้ำ
การได้รับพิษ	การสูญเสียจากน้ำท่วม

ตัวอย่าง 12

'สบเมย'ระทมน้ำป่าถล่มซ้ำถนนขาดเร่งกู้ภัย ปภ.สรุปดับ 20 ศพ**พิษ**นกเตน (ข่าวสด, 9/8/54)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์ ใช้คำ **พิษ** ซึ่งมีความหมายว่า สิ่งที่ร้ายเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือให้ความเดือดร้อนแก่จิตใจ; สิ่งที่ร้ายเป็นอันตราย เมื่อเข้าสู่ร่างกายจะทำให้ตาย เจ็บปวด หรือพิการได้ (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542) ในที่นี้ **พิษ** เป็นคำที่อยู่ในวงความหมายของสิ่งที่อันตรายเมื่อนำมาใช้กล่าวถึงพายุนกเตนจึงแสดงการเปรียบเทียบระหว่างสองสิ่งที่อยู่ต่างวงความหมายกันโดย พายุนกเตน เป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain) และ สิ่งที่เป็นอันตรายเป็นแบบเปรียบ (source domain) หากพิจารณาจากปริบทแล้วน้ำท่วมจึงเป็นพิษของสิ่งที่อันตรายและผลจากการถูกพิษก็คือการเสียชีวิตของประชาชน การเปรียบนี้ทำให้เข้าใจน้ำท่วมว่าเป็นพิษของสิ่งที่มีอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจของมนุษย์และน้ำคือสิ่งที่อันตรายสำหรับมนุษย์

ตัวอย่าง 13

กู้น้ำป่าดพบศพอีก'ใต้'อ่วม**พิษ**พายุ (ข่าวสด, 14/9/54)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์ มีพายุเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain) และสิ่งที่เป็นอันตรายเป็นแบบเปรียบ (source domain) หากพิจารณาจากปริบทที่ใช้คำ **พิษ** ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากสิ่งอันตรายนั้น และคำว่า อ่วม สามารถตีความได้ว่า

น้ำท่วมเป็นพิษของพายุซึ่งเป็นสิ่งที่อันตรายและผลจากการถูกพิษก็คืออาการ อ่วม บอบช้ำอย่างหนัก การเปรียบนี้ทำให้เข้าใจมุมมองว่าน้ำจากพายุเป็นสิ่งอันตรายและน้ำท่วมเป็นพิษที่ทำอันตรายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์

มโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ พิษของสิ่งอันตราย] สะท้อนมุมมองที่มีต่อน้ำและเหตุการณ์น้ำท่วมผ่านสิ่งที่มีอันตรายโดยน้ำเป็นสิ่งที่เป็นอันตราย และน้ำท่วมคือพิษของสิ่งที่มีอันตรายนั้น และผลที่เกิดกับพื้นที่และประชาชนที่ถูกน้ำท่วมคือผลที่ได้รับจากพิษของน้ำ มุมมองที่สะท้อนผ่านมโนอุปลักษณ์นี้มุ่งให้น้ำหนักที่พิษหรือความรุนแรงของน้ำท่วมที่ส่งผลต่อประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบจึงนำคำว่าพิษมาใช้ในการเปรียบเทียบ

2.มโนทัศน์เกี่ยวกับน้ำและน้ำท่วมของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย

จากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์น้ำและน้ำท่วมในพาดหัวข่าวเหตุการณ์น้ำท่วมของหนังสือพิมพ์ไทยรายวันสะท้อนมโนอุปลักษณ์ 4 มโนอุปลักษณ์ ได้แก่ [น้ำท่วม คือ สงคราม] [น้ำท่วม คือ การกระทำของมนุษย์] [น้ำท่วมคือการสำแดงอำนาจ] และ [น้ำท่วม คือ พิษของสิ่งอันตราย] มโนอุปลักษณ์เหล่านี้สะท้อนมุมมองที่มีต่อน้ำและน้ำท่วมผ่านแบบเปรียบหลายแง่มุม ผู้วิจัยพบว่ามโนอุปลักษณ์เหล่านั้นมีลักษณะบางประการร่วมกันซึ่งสะท้อนมโนทัศน์ของสื่อหนังสือพิมพ์ที่มีต่อน้ำและน้ำท่วมได้ 3 มโนทัศน์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 น้ำท่วมคือการรุกราน

มโนทัศน์น้ำท่วมคือการรุกรานนี้สะท้อนจากมโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ สงคราม] และมโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ การกระทำของมนุษย์] กล่าวคือ มโนอุปลักษณ์ทั้งสองมโนอุปลักษณ์ถ่ายทอดภาพของน้ำในความคิดโดยการเปรียบน้ำเป็นกองกำลังทหารและเป็นมนุษย์ที่มีพฤติกรรมและการกระทำที่รุนแรง ถ้อยคำที่ปรากฏใช้ เช่น บุกโจมตี จู่โจม และคร่า ซึ่งล้วนแสดงถึงการรุกราน ในขณะพื้นที่ต่างๆ เปรียบเหมือนประชาชนที่อยู่โดยสงบในพื้นที่ของตนต้องเป็นฝ่ายตั้งรับหรือรับมือ

2.2 น้ำคือผู้ทำร้าย

มโนทัศน์น้ำคือผู้ทำร้ายเป็นมโนทัศน์ที่สะท้อนจากมโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ สงคราม] [น้ำท่วม คือ การกระทำของมนุษย์] [น้ำท่วมคือการสำแดงอำนาจ] และ [น้ำท่วม คือ พิษของสิ่งอันตราย] กล่าวคือ มโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ สงคราม] เสนอภาพของน้ำว่าเป็นกองกำลังผู้รุกรานที่บุกเข้ามาโจมตีและทำลายบ้านเมืองและทำร้ายประชาชน ส่วนมโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วมคือการกระทำของมนุษย์] ให้ภาพของน้ำว่าเป็นผู้มีพฤติกรรมและการกระทำที่รุนแรงเพราะขาดสติที่เข้าทำร้ายผู้อื่นให้ได้รับความเสียหาย พื้นที่และประชาชนต่างเป็นผู้บริสุทธิ์ที่ตกเป็น “เหยื่อ” ซึ่งถูกกระทำโดยผู้ที่มีกำลังมากกว่าอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในทำนองเดียวกันมโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วมคือการสำแดงอำนาจ] ให้ภาพของน้ำว่าเป็นสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติและเหนือมนุษย์สามารถกระทำสิ่งใดๆ ได้โดยมนุษย์จำต้องยอมรับสิ่งที่ผู้มีอำนาจนั้นกระทำต่อตนเองโดยต้องถูก เซ่น และ สังเวย ให้แก่ผู้มีอำนาจเหนือธรรมชาติอย่างที่ไม่อาจโต้แย้งได้ มนุษย์จึงเป็นเสมือนผู้ถูกทำร้าย และมโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ พิษของสิ่งอันตราย] ได้เน้นย้ำภาพของน้ำว่าเป็นสิ่งอันตรายที่มีพิษร้ายแรงสามารถทำร้ายประชาชนและสิ่งต่างๆ ให้ถึงแก่ชีวิตหรือเสียหายได้ กล่าวได้ว่ามโนอุปลักษณ์ทั้ง 4 มโนอุปลักษณ์เน้นย้ำมโนทัศน์หรือมุมมองที่มีต่อน้ำว่าเป็นผู้ทำร้ายทั้งสิ้น

2.3 ประชาชนคือผู้ถูกกระทำ

เมื่อมโนอุปลักษณ์สะท้อนมโนทัศน์ว่า “น้ำเป็นผู้ทำร้าย” ในทางตรงกันข้าม “ประชาชน” ซึ่งหมายรวมถึงพื้นที่ต่างๆ ที่ถูกน้ำท่วมจึงเป็นผู้ถูกกระทำ กล่าวคือ มโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ สงคราม] เสนอภาพของประชาชนว่าเป็นผู้ที่อยู่สงบในพื้นที่ของตนแต่ถูกกระทำจากกองกำลังผู้รุกรานโดยโดนบุก จู่โจม และโจมตีจนบ้านเมืองเสียหายและประชาชนถูกทำร้าย

ส่วนมโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วมคือการกระทำของมนุษย์] ให้ภาพของประชาชนว่าเป็นผู้กระทำจากน้ำซึ่งเป็นผู้มีพฤติกรรมและการกระทำที่รุนแรงเพราะ “คลั่ง” ขาดสติที่เข้าทำร้ายและ “คร่า” ชีวิตประชาชน ผู้บริสุทธิ์ซึ่งคือ “เหยื่อ” ของน้ำ ในทำนองเดียวกันมโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วมคือการสำแดงอำนาจ] ให้ภาพของประชาชนว่าเป็นผู้ถูกกระทำให้ชัดเจนขึ้นเพราะประชาชนคือผู้ไม่มีอำนาจและไร้ทางสู้ ดังนั้นประชาชนจึงต้องยินยอมตกเป็น ผู้อยู่ใต้อำนาจและรองรับผลที่เกิดจากการกระทำของน้ำซึ่งเป็นสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติและเหนือมนุษย์ ส่วนมโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ พิษของสิ่งอันตราย] ได้เน้นย้ำภาพของประชาชนว่าเป็นผู้ถูกกระทำเพราะต้องมาเป็นผู้รับพิษของน้ำซึ่งเป็นสิ่งอันตรายที่มีภัยร้ายแรง กล่าวได้ว่ามโนอุปลักษณ์ทั้ง 4 มโนอุปลักษณ์เน้นย้ำมโนทัศน์หรือมุมมองที่มีต่อประชาชนว่าเป็นผู้ถูกทำร้ายทั้งสิ้น

มโนอุปลักษณ์ที่สะท้อนจากถ้อยคำอุปลักษณ์ในการนำเสนอข่าวเหตุการณ์น้ำท่วมของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยแสดงให้เห็นแนวคิด 3 ประการ คือ น้ำท่วมเป็นการรุกราน น้ำคือผู้ทำร้ายและประชาชนเป็นผู้ถูกกระทำ มโนทัศน์ดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นแนวคิดเบื้องหลังของการใช้อุปลักษณ์สองแนวคิด ได้แก่ สงครามเป็นสิ่งเลวร้าย และธรรมชาติมีอำนาจเหนือมนุษย์ การที่สื่อหนังสือพิมพ์เลือกแนวคิดสงครามเป็นสิ่งเลวร้ายนี้มานำเสนอผ่านอุปลักษณ์เพื่อรายงานข่าวเป็นการเสนอมุมมองเกี่ยวกับน้ำและเหตุการณ์น้ำท่วมที่ต่างไปจากเดิม กล่าวคือ น้ำเป็นผู้รุกราน น้ำท่วมคือความเลวร้าย และประชาชนเป็นเหยื่อ ในขณะที่แนวคิดธรรมชาติมีอำนาจเหนือมนุษย์เป็นการนำแนวความคิดเดิมมาเสนอใหม่ผ่านอุปลักษณ์ทำให้ข่าวมีความน่าสนใจและน่าติดตาม

อย่างไรก็ดีการเลือกแนวคิดและการนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษาอย่างอุปลักษณ์อาจทำให้ประชาชนบางส่วนมีมุมมองต่อน้ำเปลี่ยนไปและอาจไม่ได้มองว่าเหตุการณ์น้ำท่วมเป็นเรื่องที่เกิดได้ตามธรรมชาติแต่เป็นความเลวร้ายที่ไม่ควรจะเกิดขึ้นอีก ในขณะเดียวกันการเสนอมุมมองดังกล่าวของสื่อ

หนังสือพิมพ์อาจเป็นความพยายามในการโน้มน้าวหรือชี้นำมุมมองต่อประชาชนให้เชื่อและเห็นคล้อยตามซึ่งอาจทำให้ประเด็นดังกล่าวยังคงเป็นข่าวและเป็นประโยชน์ต่อสื่อหนังสือพิมพ์

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

งานวิจัยนี้ศึกษามโนทัศน์เรื่องน้ำที่สะท้อนจากพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากถ้อยคำอุปลักษณ์น้ำและน้ำท่วมที่สื่อหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยใช้ในพาดหัวข่าวเหตุการณ์น้ำท่วม มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สื่อหนังสือพิมพ์ใช้เพื่อตอบคำถามวิจัยสองประการ ได้แก่ ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สื่อหนังสือพิมพ์ใช้เหล่านั้นสะท้อนมโนอุปลักษณ์ใดและมโนอุปลักษณ์ที่พบเหล่านั้นสะท้อนมโนทัศน์และแนวคิดเบื้องหลังใดของสื่อหนังสือพิมพ์ ผลการศึกษาพบว่าถ้อยคำที่สื่อหนังสือพิมพ์ใช้สะท้อนมโนอุปลักษณ์ 4 มโนอุปลักษณ์ ได้แก่ มโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ สงคราม] [น้ำท่วม คือ การกระทำของมนุษย์] [น้ำท่วมคือการสำแดงอำนาจ] และ [น้ำท่วม คือ พิษของสิ่งอันตราย] และแสดงมุมมองเกี่ยวกับน้ำท่วม 3 ประการ ได้แก่ น้ำท่วมคือการรุกราน น้ำคือผู้ทำร้าย และประชาชนคือผู้ถูกกระทำ

จากการวิเคราะห์มโนอุปลักษณ์แสดงให้เห็นมโนทัศน์และสะท้อนแนวคิดของหนังสือพิมพ์สองแนวคิด ได้แก่ สงครามเป็นสิ่งเลวร้ายและธรรมชาติมีอำนาจเหนือมนุษย์ สื่อหนังสือพิมพ์นำแนวคิด สงครามเป็นสิ่งเลวร้าย ซึ่งคนในสังคมรับรู้และเข้าใจร่วมกันมานี้มาใช้สื่อผ่านอุปลักษณ์อาจเป็นการกระตุ้นเร้าและโน้มน้าวให้ผู้คนในสังคมตื่นกลัวต่อเหตุการณ์น้ำท่วม มีมุมมองเกี่ยวกับน้ำและน้ำท่วมต่างไปจากเดิม กล่าวคือ เชื่อว่าตนเองเป็นเหยื่อที่ถูกกระทำจากสงครามน้ำ มองน้ำเป็นผู้รุกรานด้วยความเกลียดชัง หวาดกลัวและฝังใจกับเหตุการณ์น้ำท่วม ในขณะที่แนวคิดธรรมชาติมีอำนาจเหนือมนุษย์ซึ่งสื่อผ่านอุปลักษณ์ก็เน้นย้ำความคิดที่มีอยู่เดิมในสังคมไทยเรื่องความเหนือกว่าของธรรมชาติและสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งอาจส่งผลให้ประชาชนมองน้ำเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติและมองเหตุการณ์น้ำท่วมว่าเป็นสิ่งเกิดจากบางสิ่งบางอย่างที่มีอำนาจมากกว่ามนุษย์และน่าหวาดกลัว

อภิปรายผล

1. งานวิจัยนี้พบว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ปรากฏใช้มากที่สุดสะท้อนมโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ สงคราม] สอดคล้องกับงานวิจัยของ สรัญญา วรานฤชิต (2557) ที่ได้ศึกษาอุปลักษณ์มโนทัศน์ในการรายงานสดข่าวมหาอุทกภัยปี 2554 ทางโทรทัศน์ไทย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าในการรายงานข่าวเหตุการณ์น้ำท่วมนี้สะท้อนมโน- อุปลักษณ์ อีก 3 มโนอุปลักษณ์ ได้แก่ [น้ำท่วม คือ การกระทำของมนุษย์] [น้ำท่วมคือการสำแดงอำนาจ] และ [น้ำท่วม คือ พิษของสิ่งอันตราย]

2. งานวิจัยนี้พบว่ามโนอุปลักษณ์ทั้ง 4 มโนอุปลักษณ์ สะท้อนมโนทัศน์ที่สื่อมีต่อน้ำท่วมว่าเป็นการรุกราน น้ำเป็นผู้ทำร้าย และประชาชนเป็นผู้ถูกกระทำ นอกจากนี้ยังสะท้อนแนวคิดของสื่อหนังสือพิมพ์ว่าน้ำท่วมเป็นเรื่องเลวร้ายและธรรมชาติมีอำนาจเหนือมนุษย์ ผลการวิจัยที่ได้นี้แตกต่างจากผลจากการศึกษาของ สรัญญา วรานฤชิต (2557) ที่พบว่ามโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ สงคราม] สะท้อนอุดมการณ์เรื่องความกลัวของมนุษย์ที่มีต่อภัยพิบัติทางธรรมชาติซึ่งในงานวิจัยดังกล่าวนั้นคืออุทกภัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยแตกต่างกันกล่าวคืองานวิจัยของสรัญญา วรานฤชิต รวบรวมข้อมูลจากการรายงานสดทางโทรทัศน์ ในขณะที่งานวิจัยนี้รวบรวมข้อมูลจากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย แนวคิดหรืออุดมการณ์ของสื่อต่างประเภทกันอาจแตกต่างกัน

3. งานวิจัยนี้มีสมมติฐานว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการรายงานข่าวน้ำท่วมสะท้อนมโนทัศน์ว่าน้ำคือศัตรูและน้ำท่วมคือสงคราม มโนทัศน์ดังกล่าวส่งผลต่อการเปลี่ยนมุมมองหรือทัศนะเกี่ยวกับน้ำของคนไทย พบว่าผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับสมมติฐานกล่าวคือ ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สื่อหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยใช้สะท้อนมโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ สงคราม] และสะท้อนมโนทัศน์ว่าน้ำคือผู้ทำร้ายประชาชนและประชาชนเป็นผู้ถูกกระทำ อย่างไรก็ดีมโนทัศน์ดังกล่าวอาจจะส่งผลต่อการเปลี่ยนมุมมองหรือทัศนะที่คนไทยมีต่อน้ำในระดับที่แตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิหลังและพื้นความรู้ของผู้รับสารแต่ละบุคคล ดังที่ ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556: 166) ได้กล่าวเกี่ยวกับการวิเคราะห์ภาษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ว่า “แม้งานวิจัยแนวนี้จะไม่สามารถแสดงให้เห็นผลโดยตรงต่อผู้รับสารแต่ก็ได้วิเคราะห์ให้เห็นชุดความคิดหรือความหมายที่สื่อผ่าน วาทกรรมอันเป็นความพยายามในการครอบงำทางความคิด (manipulative attempts) ของกลุ่มผู้มีอำนาจในสังคม” ในงานวิจัยนี้แม้จะไม่ได้ศึกษาผลที่เกิดจากการรับสารของผู้รับสารโดยตรง แต่ก็ได้เห็นแนวคิดและมุมมองของสื่อที่พยายามจะส่งผ่านความคิดเหล่านั้นมายังผู้รับสาร

4. แม้งานวิจัยนี้จะไม่มีวัตถุประสงค์เปรียบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับแต่จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบข้อสังเกตที่น่าสนใจว่าหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย 4 ชื่อฉบับนำเสนอข่าวโดยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนอุปลักษณ์เหมือนกันแต่มีถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ต่างกัน เช่น มโนอุปลักษณ์ [น้ำท่วม คือ สงคราม] เหมือนกัน แต่ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ใช้มีความถี่ปรากฏที่ต่างกัน เช่น หนังสือพิมพ์คมชัดลึกจะใช้คำที่อยู่ในวงความหมายของสงครามที่หลากหลายและมีความถี่มาก เช่น ทัพ ถล่ม กระหน่ำ จ่อ บุก ล้อม ทะลวง จู่โจม ตีโอบ เป็นต้น ในขณะที่หนังสือพิมพ์ข่าวสดจะใช้คำ ถล่ม กระหน่ำ จ่อ โจมตี บุก ล้อม จู่โจม ซึ่งมีความหลากหลายน้อยกว่าและมีความถี่ในการใช้น้อยกว่า นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ข่าวสดยังเน้นการรายงานข่าวภารกิจของนายกรัฐมนตรีมากกว่ารายงานสถานการณ์ของน้ำ อย่างไรก็ดีลักษณะดังกล่าวอาจมาจากอุดมการณ์ในการเสนอข่าวที่ต่างกันของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับซึ่งเป็นข้อสังเกตที่น่าสนใจ

5. จากการวิเคราะห์อุปลักษณ์พบว่าหนังสือพิมพ์เป็นสื่อหลักที่นำเสนอมโนทัศน์และแนวคิดหลักผ่าน การใช้อุปลักษณ์ในการรายงานข่าวเหตุการณ์น้ำท่วมว่า น้ำท่วมคือความเลวร้ายเหมือนสงคราม น้ำคือผู้รุกรานที่เข้ามาทำร้าย

ประชาชน และประชาชนคือเหยื่อผู้ถูกกระทำ แนวคิดนี้อาจมีพลังในการโน้มน้าวหรือชี้นำผู้รับสารให้เห็นคล้อยตามและมีความคิดความเชื่อไปในทิศทางเดียวกันกับที่สื่อหนังสือพิมพ์นำเสนอ แต่ผู้วิจัยพบว่าในสื่ออย่างอินเทอร์เน็ตมีแนวคิดที่เห็นต่างไปจากที่สื่อหนังสือพิมพ์นำเสนอ กล่าวคือ ในสื่ออินเทอร์เน็ตมีการนำเสนอแนวคิดโดยการทำให้น้ำท่วมเป็นเรื่องขบขัน เช่น น้ำท่วมคือการแข่งขันกีฬาทางน้ำ หรือน้ำท่วมคือการเดินทางท่องเที่ยวของปลาวาฬ เป็นต้น แนวคิดที่สื่อในอินเทอร์เน็ตเป็นการเสนอแนวคิดที่มองน้ำและเหตุการณ์น้ำท่วมต่างไปจากที่สื่อหลักอย่างสื่อหนังสือพิมพ์นำเสนอ อาจกล่าวได้ว่าผู้รับสารมีแนวคิดหรือมุมมองเกี่ยวกับน้ำและเหตุการณ์น้ำท่วมหลายมุมมองและผู้รับสารบางส่วนไม่ได้ถูกโน้มน้าวหรือครอบงำทางความคิดจากสื่อ

เอกสารอ้างอิง

กนกกาญจน์ วรสีหะ. (2555). “การชุมนุมทางการเมืองคือการทำสงคราม” มโนทัศน์ที่สะท้อนจากอุปลักษณ์ข่าวการชุมนุมทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์ไทย. ใน **วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ**. ปีที่ 13 (2): 49-55.

กฤษดาวรรณ หงศ์ลดารมภ์. (2543). “ความเป็นพวกเราและพวกเขาในสังคมไทย: การรายงานข่าวเกี่ยวกับชาวเขาในวาทกรรมหนังสือพิมพ์ไทย" ใน **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร**. ปีที่ 19 (20): 11-48.

กฤษดาวรรณ หงศ์ลดารมภ์และโสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์. (2549). **“วาทกรรมเกี่ยวกับภาคใต้และความรุนแรงในสังคมไทย" ใน มองสังคมผ่านวาทกรรม.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กาญจนา เจริญเกียรติบวร. (2543). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับมุมมองในข่าววัดพระธรรมกายที่เสนอในหนังสือพิมพ์ไทย.** วิทยานิพนธ์ (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิตติมา จารยะพันธุ์. (2539). **อุปลักษณ์สงครามในข่าวกีฬาในหนังสือพิมพ์ภาษาไทย.** วิทยานิพนธ์อ.ม. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). **วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดีเลิศ ศิริวารินทร์. 2550. **อุปลักษณ์ในข่าวเศรษฐกิจในหนังสือพิมพ์ไทย.** วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นิติพงศ์ พิเชฐพันธุ์. (2553). **วาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ.2551จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์.** อ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มุจลินท์ สุดเจริญ. (2552). **มโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย.** ปริญญานิพนธ์ (โปรแกรมเกียตินิยม) คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อ้างถึงใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง.2556. **วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม: ภาพพจน์ โวหารและกลการประพันธ์.** กรุงเทพฯ: คอมฟอร์ม.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2554.** กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.

สรัญญา วรานฤชิต (2557). **“น้ำท่วมคือสงคราม: อุปลักษณ์มโนทัศน์ในการรายงานสดข่าวมหาอุทกภัยปี 2554 ทางโทรทัศน์ไทย”** ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ บรรณาธิการ. ภาษากับอำนาจ บทความจากการสัมมนา วิชาการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุษา พฤฒิชัยวิบูลย์. (2544). **การศึกษาอุปลักษณ์เรื่องการเมืองในภาษาไทยตามแนวอรรถศาสตร์ปริชาน.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Charteris-Black, Jonathan. (2005). **Politicians and Rhetoric: The persuasive power of metaphor.** New York: Palgrave Macmillan.

Charteris-Black, Jonathan . (2004). **Corpus Approaches to Critical Metaphor Analysis.** New York: Palgrave MacMillan.

Goatly, Andrew. (2007). **Washing the brain metaphor and hidden ideology.** USA: John Benjamins North America.

Kövecses, Zoltan. (2002). **Metaphor: A practical introduction.** USA: Oxford University Press.

Lakoff, George and Mark, Johnson. (2003). 2nd ed. **Metaphor we live by.** USA: Chicago Press.

Lakoff, George. (1992). **The Contemporary Theory of Metaphor. Metaphor and Thought (2nd edition).** Retrieved March 9, 2014, from http://terpconnect.umd.edu/~israel/lakoff-ConTheorMetaphor.pdf